

Oponentský posudek diplomové práce:

Jana Sušňová: *Biosférické rezervace Latinské Ameriky: ekoturismus, trvale udržitelný rozvoj* (Středisko iberoamerických studií FF UK, 2013, 112 s. rkp)

Pro svou diplomovou práci zvolila Jana Sušňová téma vysoce aktuální: problematiku udržitelného rozvoje a turistického průmyslu, negativních dopadů masových přesunů obyvatelstva na přírodní prostředí, ale i na koherenci navštěvovaných společností. Konkrétně se pak soustředila na otázku vzájemné podmíněnosti rozvoje ekoturismu a existence biosférických rezervací v několika latinskoamerických zemích (Kostarika, Ekvádor, Guatemala). Přestože výchozím podnětem pro studium této problematiky byl očividně dlouhodobý zájem autorky o téma ochrany přírody a udržitelného rozvoje, celkově práce prozrazuje její snahu udržet si kritický odstup i nedůvěru vůči na první pohled snadným řešením („Biosférické rezervace jsou prezentovány jako lék na [...] globální problémy, [...] [a]le fungují ve skutečnosti?“ s. 1; „Šetrné formy turismu by neměly být prezentovány jako spásné řešení,“ s. 2; „ekoturismus [...] se mnohdy stává pouze líbivým a moderním obalem“, s. 99 atp.) Pracovala metodou excerptce a interpretace kvantitativních dat z veřejně přístupných zdrojů, doplňovaných o konkrétní případové studie. Velmi chválím snahu formulovat vlastní vize do budoucna, ne pouze konstatovat současný stav.

Téma je tedy zajímavé a cíle diplomové práce ambiciózní; právě to s sebou ale nese problémy, jimž autorka ne vždy dokázala úspěšně čelit. Především, výchozí otázka implikuje nesmírně široký záběr celé práce. Autorka se sice pokusila je poněkud zúžit tím, že se blíže zaměřila na několik konkrétních zemí, i tak ale musela soustavně zobecňovat a především spoléhat na výsledky práce jiných, tedy opírala se téměř výhradně o sekundární zdroje. Případové studie jsou velmi stručné a často (typicky kap. 6.2. „Cofán – splynutí s amazonským pralesem, s. 53-54) přitom autorka pracuje s jediným zdrojem – s vlastními stránkami jednotlivých projektů, které je samozřejmě prezentují v pozitivním světle; přesto autorka z těchto jednostranných zdrojů vyvozuje obecné závěry. Velmi jsem postrádala úvodní sumarizaci použitých zdrojů a jejich zhodnocení co do přínosnosti pro studium zvolené problematiky.

Další problém představuje skutečnost, že – opět vzhledem k širokému záběru práce – jsou mnohá témata pouze nadhozena, nikoli rozpracována. Na s. 6 např. autorka konstatuje „ekoturismus, regulovaný a dobře řízený, je schopný generovat finanční zdroje i pracovní místa, zlepšovat životní úroveň místních komunit a [...] přispívat k obecnému povědomí o

důležitosti ochrany přírody“ (s. 6). Místní pracovní síle nebo povědomí „domorodců“ o ochraně přírody je v následném výkladu věnováno poměrně dost prostoru, ale otázka „dobrého řízení“ zůstává otevřená. Kdo má ekoturistický komplex řídit a skrze jaké mechanismy, kdo za něj přebírá konečnou odpovědnost – mezinárodní organizace, vlády, místní zastupitelstva, domorodé komunity? K tomu se autorka nijak obšírně nevyjadřuje, právní stránku celé věci nechává zcela stranou, přitom se jedná o problém zcela zásadní. Otázka také je, jestli ekoturismus skutečně umožňuje návštěvníkům „poznat tradiční způsob života nativních obyvatel oblasti v jejich přirozeném prostředí“ (s. 65) I sama autorka přiznává, že se životní styl domorodých komunit pod vlivem turismu zásadně mění – nejen v oblasti stravy, jak uvádí, ale transformuje se celý komplex materiální a duchovní kultury. Samozřejmě lze stěží formulovat definitivní odpověď, vzhledem k nesmírné rozmanitosti ekoturistických lokalit i kulturního spektra jejich obyvatel; přesto by ale tato otázka stála za zvážení alespoň v kontextu těch zemí, jimž se autorka blíže věnovala.

Práce je psána kultivovaným jazykem s minimem pravopisných prohřešků. Text organicky doplňují grafy a tabulky, použité zdroje byly řádně citovány. Jen časté užití zkratk poněkud znesnadňuje četbu; a také skutečnost, že si výchozí otázka vynutila spíše strukturální než chronologický výklad. Ten ale vyžaduje větší badatelskou i spisovatelskou zkušenost. V některých případech tak autorka přeskakuje od jednoho tématu k druhému a pak se opět vrací k prvnímu (typicky na s. 65 je letmo zmíněna biosférická rezervace Maya a její „koncesní hospodářství“, aniž by bylo vysvětleno, v čem spočívá; koncese jsou pak zmíněny ještě jednou, podrobněji, na s. 72-74, a poté na s. 78-80, z textu ale není zcela zřejmé, že tyto pasáže odkazují na jedno téma).

Navzdory výše uvedeným dílčím výhradám lze ale diplomovou práci Jany Sušňové hodnotit jako zdařilou. Autorka prokázala schopnost kreativně pracovat se sekundární literaturou a veřejně dostupnými daty a své závěry prezentovat v písemné podobě. Doporučuji ji k obhajobě; navrhuji její hodnocení známkou **výborně** nebo **velmi dobře**, v závislosti na průběhu obhajoby.

Praha, 20. května 2013

Doc. Markéta Křížová, Ph.D.

Středisko ibero-amerických studií FF UK